

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsrådet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsrådet (RP 137/2025 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande och till förvaltningsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet:
- förvaltningsutskottet FvUU 28/2025 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Päivi Pietarinen, statsrådets kansli
- regeringsråd Päivi Rissanen, statsrådets kansli
- regeringsråd Miska Lautiainen, finansministeriet
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det till lagen om statsrådet fogas bestämmelser om rådet för bedömning av lagstiftningen och bestämmelser om handlingar som hör till en regerings arkiv. Dessutom föreslås det att det till lagen fogas bestämmelser om förordnande till en uppgift och förfarandet i samband med det.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

Betänkande GrUB 6/2025 rd

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Enligt regeringen kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att lagen om statsrådet ändras. Det föreslås för det första att det till lagen fogas en ny 26 a § om rådet för bedömning av lagstiftningen. För det andra föreskrivs det i de nya 26 b och 26 c § om en regerings arkiv. För det tredje föreslås det att det till lagen fogas en ny 26 d § med bestämmelser om förordnande till en uppgift och förfarandet i samband med det.

(2) Grundlagsutskottet föreslår att lagförslaget godkänns med ändringarna nedan.

Rådet för bedömning av lagstiftningen

(3) I 26 a § i lagen om statsrådet föreslås bestämmelser om rådet för bedömning av lagstiftningen. Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om rådets uppgifter, och i 2 mom. föreslås ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om rådets uppgifter och om tillsättande av rådet samt föreskriva om rådets sammansättning samt om rådets verksamhet och organiseringen av den.

(4) Bestämmelser om rådet för bedömning av lagstiftningen utfärdas för närvarande genom förordning av statsrådet. Syftet med regleringen på lagnivå är enligt propositionsmotiven att stärka rådets ställning.

(5) Rådet för bedömning av lagstiftningen har till uppgift att ge utlåtanden om konsekvensbedömningarna i utkasten till regeringens propositioner. Det kan också ge utlåtanden om konsekvensbedömningarna i andra författningsutkast.

(6) Grundlagsutskottet har flera gånger tidigare påpekat behovet att bedöma lagförslagens konsekvenser (t.ex. GrUU 16/2023 rd och GrUU 44/2014 rd). Konsekvensbedömningen är på ett mer allmänt plan kopplad till kvaliteten på lagstiftningen, som granskas också av utskottet. Utskottet har bland annat ansett det vara särskilt oroväckande att det bland de bristfälligt beredda lagförslagen också har funnits omfattande lagförslag med betydande samhällsgenomslag som har lämnats till riksdagen i brådska utan att man har gett sig tid att göra adekvata konsekvensbedömningar eller att motivera lagstiftningsordningen tillräckligt grundligt (GrUB 3/2016 rd, GrUU 16/2016 rd). Konsekvensbedömningarna ger i samband med beredningen information om verkningarna av olika alternativ. Syftet är att beslutsfattarna ska få tillförlitlig information om alternativa lösningar och följderna av dem. En god konsekvensbedömning ger bättre lagstiftning (GrUB 3/2016 rd).

(7) Rådet för bedömning av lagstiftningen verkar i anslutning till statsrådets kansli och ett rådgivande organ. Dess behörighet omfattar inte utövning av offentlig makt. Av grundlagen följer därför inget krav på att bestämmelser om bedömningsrådet ska utfärdas genom lag, utan den nuvarande regleringen på förordningsnivå är tillräcklig med tanke på grundlagen. Av 119 § 2

Betänkande GrUB 6/2025 rd

mom. i grundlagen följer dock inget rättsligt hinder för att genom lag föreskriva om bedömningsrådet.

(8) Grundlagsutskottet noterar att bestämmelserna i lag eller förordning om ministeriernas lagberedning innan propositionen lämnas är tämligen knappa (se dock t.ex. 29, 29 a, 30 och 31 § i reglementet för statsrådet). Lagberedningen styrs i huvudsak genom anvisningar som godkänts inom statsrådet, såsom anvisningar för utarbetande av regeringspropositioner, handboken för lagberedare och olika anvisningar om konsekvensbedömningar.

(9) Grundlagsutskottet anser att den nu aktuella propositionen är ett uttryck för en ökad rättslig reglering av lagberedningen. Utskottet är inte övertygat om att denna utveckling är motiverad, eftersom den är förknippad med en risk för överdriven juridifiering av lagberedningen. I ett demokratiskt system där regeringen är beroende av riksdagens förtroende, är det enligt utskottet väsentligt att lagförslagens roll som redskap för att regeringen ska nå sina politiska mål förblir ett centralt element i lagberedningen.

(10) Enligt lagförslaget och den gällande regleringen är det klart att rådets utlåtanden inte är bindande för ministerierna och att rådet inte kan påverka hur beredningen av författningsförslag framskrider. På grund av oklarheterna i propositionsmotiven fäster grundlagsutskottet dock särskild uppmärksamhet vid att det enligt propositionen (s. 17—18) har övervägts att rådet för bedömning av lagstiftningen, som fokuserar på bedömning av lagförslagens konsekvensbedömningar, skulle få befogenheter att påverka hur beredningen av författningsförslag framskrider. I motiveringen hänvisas det till revisionsutskottets uttalande (ReUB 1/2022 rd) och statsrådets svar på det. Grundlagsutskottet konstaterar för tydlighetens skull att det uttalande av riksdagen som det hänvisas till i propositionen ströks 2023 (ReUB 5/2023 rd, s. 36). Den behörighet som beskrivs i motiveringen innebär enligt grundlagsutskottets uppfattning ett väsentligt ingrepp i statsrådets grundlagsfästa behörighet att inleda stiftandet av en lag i riksdagen genom en regeringsproposition. Behörigheten kan därför uppenbarligen inte komma i fråga.

(11) Grundlagsutskottet anser att rådets ställning och betydelse i väsentlig grad bestäms genom rådets uppgifter och den respekt som rådet röner genom sin verksamhet, inte utifrån om det föreskrivs om rådet genom lag. Utskottet noterar dessutom att det i lagen om statsrådet föreskrivs om statsrådets organisation och indelning i ansvarsområden, om avgörande av ärenden i statsrådet och om statsrådets beslutsordning. I rättssystemet faller bestämmelsen om rådet för bedömning av lagstiftningen inte naturligt inom den reglering som avses i lagen om statsrådet. Att rådets förvaltningsmässigt är beläget i anslutning till statsrådets kansli räcker inte till för att motivera att det i lagen om statsrådet tas in uttryckliga bestämmelser om just rådet för bedömning av lagstiftningen, bland alla fristående enheter som är verksamma i anslutning till olika ministerier. Att rådet för bedömning av lagstiftningen är självständigt och oberoende talar också mot att regleringen placeras i anslutning till regleringen om statsrådet.

(12) Med hänvisning till synpunkterna ovan anser grundlagsutskottet att den mest ändamålsenliga lösningen är att det i lagen om statsrådet inte föreskrivs om rådet för bedömning av lagstiftningen på det sätt som nu föreslås, utan att regleringen på samma sätt som för närvarande sker genom en förordning av statsrådet.

Betänkande GrUB 6/2025 rd

(13) Grundlagsutskottet har på det sätt som framgår av det föregående också tidigare fäst uppmärksamhet vid bedömningen av lagstiftningens konsekvenser. Utskottet anser dock för tydlighetens skull att man vid utvecklingen av lagberedningens kvalitet i första hand bör koncentrera sig på själva lagtexten och därefter på motiveringen till den föreslagna lagstiftningen samt den konstitutionella bedömningen av förslagen. Lagstiftningen bör beredas så att den är förenlig med grundlagen och den övriga rättsordningen samt så att den är tydlig och begriplig. Utskottet har även under den senaste tiden tvingats fästa uppmärksamhet vid bland annat oklarheter i lagförslagen och brister i motiveringen till lagstiftningsordningen (t.ex. GrUU 51/2025 rd och GrUU 42/2024 rd).

(14) Grundlagsutskottet upprepar sin tidigare uppfattning att de berörda ministerierna har en nyckelroll i lagberedningsprocessen när det gäller att beakta de konstitutionella aspekterna (GrUU 19/2016 rd). Enligt utskottet gäller detta också lagberedningsprocessen i mer allmän bemärkelse. Brister och fel som uppstår i beredningsskedet kan vara svåra att rätta till i senare skeden av processen. Utskottet anser att ministerierna måste se till att det finns tillräckligt med yrkeskunnig personal som också kan identifiera och har kunskap om grundlagsfrågor. Utskottet fäster dessutom särskild uppmärksamhet vid justitieministeriets resurser och möjligheter att stödja lagberedningen vid övriga ministerier, eftersom ministeriet ansvarar för beredningen av samhällets grundläggande lagstiftning, utvecklingen av statsrådets lagberedning och exempelvis laggranskningen.

Regeringens arkiv

(15) I 26 b och 26 c § i lagen om statsrådet föreslås bestämmelser om en regerings arkiv och om tillstånd att forska i handlingar som förts in i en regerings arkiv. I propositionen (s. 45) sägs det att statsrådets kansli också hittills har upprätthållit regeringens arkiv, men att det tidigare inte har föreskrivits om det i lag. Grundlagsutskottet anser det motiverat att bestämmelser om detta finns i lag.

(16) I regeringens arkiv införs enligt det föreslagna 26 b § 1 mom. sådana handlingar som upprättats eller tagits emot inom ramen för ministrarnas, de för ministrarnas mandatperiod utnämnda statssekreterarnas och ministrarnas specialmedarbetares uppgifter samt sådana handlingar i anslutning till ministerarbetsgrupper och regeringens överläggningar som inte är myndighetshandlingar enligt 5 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet men som bedöms ha historiskt värde och forskningsvärde.

(17) Bestämmelserna om arkivet är av betydelse med hänsyn till 12 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket handlingar och andra upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (nedan även offentlighetslagen) innehåller bestämmelser bland annat om rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar och om handlingssekretess samt andra för skyddande av allmänna och enskilda intressen nödvändiga begränsningar av rätten att ta del av en handling.

Betänkande GrUB 6/2025 rd

(18) Enligt utredning till grundlagsutskottet är syftet med bestämmelserna om regeringens arkiv inte att begränsa offentlighetsprincipen. Vissa formuleringar i de föreslagna bestämmelserna kan dock leda till en annan tolkning. För det första skulle den föreslagna regleringen kunna tolkas som att offentlighetslagen inte alls tillämpas på regeringens arkiv, trots att det är fråga om handlingar som innehas av en myndighet som omfattas av offentlighetslagen. För det andra kan en begränsning av offentlighetsprincipen tolkas följa av den formulering som hänvisar till handlingar som upprättats eller tagits emot inom ramen för ministrarnas, de för ministrarnas mandatperiod utnämnda statssekreterarnas och ministrarnas specialmedarbetares uppgifter samt sådana handlingar i anslutning till ministerarbetsgrupper och regeringens överläggningar som inte är myndighetshandlingar enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen men som bedöms ha historiskt värde och forskningsvärde.

(19) Mot bakgrund av lagförslagets motiveringar och den övriga utredning som grundlagsutskottet har fått är syftet med regleringen inte att begränsa offentlighetsprincipen. Den föreslagna regleringen är inte avsedd att innebära att man på grund av att en handling lagras i regeringens arkiv skulle kunna konstatera att handlingen inte omfattas av offentlighetslagen. Om en begäran om information enligt offentlighetslagen senare riktas mot en handling som lagrats i regeringens arkiv, ska den behandlas på normalt sätt. Vid behandlingen kan myndigheten också komma fram till en annan slutsats än tidigare om huruvida handlingen är en myndighetshandling enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. Att en handling lagras i regeringens arkiv innebär alltså inte att handlingen faller utanför offentlighetsprincipen och den grundläggande rätten till offentlighet.

(20) Grundlagsutskottet anser att det är väsentligt för offentlighetsprincipens genomförande och begränsning att det är möjligt att rikta begäran om information enligt offentlighetslagen mot handlingar som ingår i regeringens arkiv och att dessa besvaras med tillämpning av offentlighetslagen. Det är möjligt att en myndighet gör en felaktig bedömning av en handlingens karaktär enligt offentlighetslagen vid tidpunkten för lagringen i arkivet, och därför bör frågan om handlingens karaktär som myndighetshandling kunna hänskjutas till domstol för prövning. Enligt grundlagsutskottets uppfattning bör bestämmelsernas formuleringar preciseras på det sätt som framgår närmare av detaljmotiveringen, så att det angivna syftet tydligare framgår av lagtexten.

Förordnande till uppgifter

(21) Regeringen föreslår att det till lagen om statsrådet fogas en 26 d § om förordnande till uppgifter. Grundlagsutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna är behövliga.

(22) Förvaltningsutskottet har i fråga om den föreslagna 26 d § lämnat grundlagsutskottet ett utlåtande om propositionen (FvUU 28/2025 rd). Förvaltningsutskottet har föreslagit ändringar i 26 d § till den del det är fråga om definitionen av uppgift, utgångspunkterna för förordnande till uppgifter, anmälningsförfarandet, behörighetsvillkoren och sökande av ändring. Grundlagsutskottet instämmer i huvudsak i förvaltningsutskottets utlåtande.

(23) Förvaltningsutskottet anser det viktigt att en uppgift som en tjänsteman kan förordnas till med stöd av 26 d §, enligt propositionsmotiven i huvudsak och i princip är bunden till ministeriets tjänstestruktur, eftersom uppgiftens innehåll och organisatoriska ställning inte avsevärt får avvika

Betänkande GrUB 6/2025 rd

från uppgifterna och den organisatoriska ställningen i tjänstemannens tjänst eller tjänsteförhållande. Det kan således inte heller vara fråga om en helt ny typ av uppgift som kan jämföras med en ny tjänst. Förvaltningsutskottet påpekar emellertid att det inte tydligt framgår vilka de andra uppgifter som avses i bestämmelsen kan vara och hur de fastställs. Förvaltningsutskottet har därför föreslagit att bestämmelsen ändras så att förordnandet till en uppgift utöver en ledningsuppgift vid ministeriets verksamhetsenhet också kan gälla en projektuppgift eller någon annan projekthelhet vid en sådan verksamhetsenhet.

(24) Enligt uppgift till förvaltningsutskottet ges merparten av förordnandena till uppgifter vid statsrådet för viss tid, högst fem år. Förvaltningsutskottet anser därför att bestämmelsen i 26 d § 1 mom. kan avgränsas så att en tjänsteman förordnas till en uppgift för viss tid.

(25) Förvaltningsutskottet fäst uppmärksamhet vid uttrycket gemensamt tjänsteförhållande vid ministeriet i 26 d § 1 mom. och konstaterat att det avviker från systematiken i statstjänstemannalagen. Förvaltningsutskottet föreslår därför att ordet ”gemensamt” i den andra meningen i det föreslagna 1 mom. stryks.

(26) Enligt förvaltningsutskottets utlåtande kan arbetsgivarens direktionsbehörighet endast gälla de uppgifter som hör till en tjänsteman och utförandet av dem, så därför kan det inte inrättas nya eller andra uppgifter som tjänstemannen ensidigt kan förordnas till. Utifrån inkommen utredning anser förvaltningsutskottet att om det är nödvändigt att en tjänsteman ska kunna förordnas till en uppgift utan hans eller hennes samtycke, ska det i lag uttryckligen och särskilt föreskrivas om ministeriets behörighet och tjänstemannens skyldighet. Enligt utredning till grundlagsutskottet skulle förordnande till uppgifter i huvudsak baseras på tjänstemannens samtycke, och förordnanden utan samtycke bedöms bli få till antalet inom ministerierna. Grundlagsutskottet föreslår dock att det i lagen tas in en bestämmelse om detta.

(27) Förvaltningsutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid grunderna för förordnande till uppgifter. Vid valet av den tjänsteman som förordnas till en uppgift tillämpas enligt lagförslaget de allmänna utnämningsgrunderna enligt 125 § 2 mom. i grundlagen. Enligt förvaltningsutskottet kan tillämpningen av bestämmelsen bli problematisk, eftersom uppgiften inte är en offentlig tjänst. Förvaltningsutskottet anser det möjligt att ändra bestämmelsen så att den uttryckligen nämner de allmänna grunderna för förordnande till uppgifter.

(28) Ett beslut som gäller förordnande till en uppgift får enligt det föreslagna 26 d § 5 mom. överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Ett beslut som gäller upphörande av ett förordnande till en uppgift på grundad anledning får också överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. I övrigt tillämpas statstjänstemannalagen på sökande av ändring i förvaltningsdomstol.

(29) Förvaltningsutskottet noterar att rätten att söka ändring utvidgas i förhållande till 57 § 3 mom. i tjänstemannalagen, eftersom lagenligheten i ett beslut om förordnande till en uppgift kan föras till förvaltningsdomstolen för prövning. Enligt utskottet är det likväl en anmärkningsvärd brist att de övriga som anmält sig till uppgiften enligt den föreslagna bestämmelsen inte kan överklaga, utan endast den tjänsteman som förordnandet gäller. Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att bestämmelsen kompletteras med besvärmöjlighet också för andra som anmält sig

Betänkande GrUB 6/2025 rd

till uppgiften samt med bestämmelser om verkställighet av beslutet trots överklagande och om besvärsmyndighetens möjlighet att besluta annorlunda.

DETALJMOTIVERING

Med de motiveringar som framgår närmare av övervägandena ovan föreslår utskottet att 26 a § stryks ur lagförslaget. Strykningen av 26 a § medför ändringar i numreringen av 26 b—26 d § i förslaget. Dessutom stryks 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som onödigt.

26 a §. Handlingar som ska föras in i en regerings arkiv. Grundlagsutskottet föreslår att 1 och 2 mom. i paragrafen ändras för att klargöra regleringens förhållande till offentlighetslagen.

Hänvisningen i 1 mom. till 5 § 2 mom. i offentlighetslagen föreslås ändras till en hänvisning till offentlighetslagen. Dessutom föreslås det att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse enligt vilken det i regeringens arkiv införs de handlingar som närmare definieras i momentet och som inte omfattas av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Avsikten är att det utifrån bestämmelsens ordalydelse är klart att det i regeringens arkiv endast införs andra handlingar än sådana som enligt offentlighetslagen ska betraktas som myndighetshandlingar eller handlingar som annars faller utanför offentlighetslagens tillämpningsområde. Grundlagsutskottet anser det viktigt att understryka att den föreslagna bestämmelsen inte är avsedd att påverka tolkningen av offentlighetslagen i fråga om vilka handlingar som är myndighetshandlingar eller omfattas av lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen ska också tolkas på ett offentlighetsvänligt sätt.

Enligt grundlagsutskottets uppfattning är den föreslagna regleringen inte avsedd att avvika från utgångspunkten för tillämpningen av offentlighetslagens förfarandebestämmelser, utan endast att föreskriva om lagring i regeringens arkiv av vissa handlingar som med stöd av offentlighetslagen inte omfattas av offentlighetslagens tillämpningsområde samt att säkerställa att sekretessgrunderna i offentlighetslagen kan tillämpas på sådana handlingar. Således kan det i fortsättningen med stöd av offentlighetslagen riktas begäranden om uppgifter mot handlingar som förts in i regeringens arkiv. Utlämnandet av handlingar bedöms i sig med stöd av offentlighetslagen och det är möjligt att få ett förvaltningsbeslut som avses i offentlighetslagen och som det är möjligt att söka ändring i. Utskottet föreslår därför att det till 2 mom. fogas en informativ hänvisning till offentlighetslagen.

26 b §. Tillstånd att forska i handlingar som förts in i en regerings arkiv. Utskottet föreslår att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. Enligt detta ska, utan hinder av det förfarande som föreskrivs i paragrafen om tillstånd för forskning, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas vid handläggning av begäran om information som gäller handlingar som förts in i en regerings arkiv.

Syftet med det föreslagna tillägget är att minska bestämmelsens mångtydighet. Genom det nya 4 mom. förtydligas att avsikten med den särskilda bestämmelsen om forskningstillstånd är att

Betänkande GrUB 6/2025 rd

komplettera offentlighetslagen och inte utgöra ett undantag från vad som föreskrivs i offentlighetslagen.

26 c §. Förordnande till uppgifter vid ministerierna. Grundlagsutskottet föreslår utifrån förvaltningsutskottets utlåtande att den första meningen i det föreslagna 26 d § 1 mom. ändras till följande lydelse: ”Ett ministerium förordnar för viss tid någon annan tjänsteman som utnämnts till en gemensam tjänst eller ett tjänsteförhållande för viss tid vid ministeriet än en tjänsteman som avses i 26 § 3 punkten i statstjänstemannalagen till en lednings- eller projektuppgift eller någon annan specifik uppgiftshelhet vid ministeriets verksamhetsenhet.”

Grundlagsutskottet föreslår dessutom utifrån förvaltningsutskottets utlåtande att ordet gemensamt i andra meningen i 1 mom. ersätts med uttrycket för viss tid.

Grundlagsutskottet föreslår dessutom att 1 mom. kompletteras med en ny sista mening, enligt vilken ministeriet av synnerligen vägande skäl kan förordna en tjänsteman till en uppgift också utan tjänstemannens samtycke. Sådana synnerligen vägande skäl är till exempel vissa projektuppgifter. Ett synnerligen vägande skäl kan också vara att säkerställa ledningssituationen, varvid tjänstemannen genom ett kortvarigt förordnande förordnas till exempel till uppgiften som enhetschef. I sådana fall ordnas inte heller något anmälningsförfarande.

Grundlagsutskottet föreslår utifrån förvaltningsutskottets utlåtande att den hänvisning till 125 § 2 mom. i grundlagen som föreslås i 3 mom. ersätts med en bestämmelse om att de allmänna grunderna för förordnande till uppgiften är skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd.

Grundlagsutskottet föreslår utifrån förvaltningsutskottets utlåtande att den föreslagna regleringen kompletteras med en bestämmelse enligt vilken, utöver vad som föreskrivs i statstjänstemannalagen, en i 2 mom. avsedd tjänsteman vid det ministerium som förordnar till en uppgift har besvärsmätt i fråga om beslutet om förordnande till uppgiften, om han eller hon har anmält sig till uppgiften inom tidsfristen för anmälan. Dessutom föreslås det att momentet kompletteras med en bestämmelse om att beslutet ska iakttas även om det överklagas, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 137/2025 rd med ändringar.
(Utskottets ändringsförslag)*

Betänkande GrUB 6/2025 rd

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om statsrådet

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till lagen om statsrådet (175/2003) nya 26 a–26 c § som följer:

4 kap.

Särskilda bestämmelser

~~26 a §~~

~~Rådet för bedömning av lagstiftningen~~

~~För bedömning av konsekvensbedömningarna i fråga om lagstiftningen finns det vid statsrådets kansli ett oberoende och självständigt råd för bedömning av lagstiftningen. Rådet ger utlåtanden om konsekvensbedömningarna i utkast till regeringens propositioner. Det kan också ge utlåtanden om konsekvensbedömningarna i andra författningsutkast. Dessutom kan rådet ge utlåtanden om bedömningarna av konsekvenserna av författningar som trätt i kraft. Rådet behandlar också andra frågor i anslutning till utvecklandet av konsekvensbedömningarnas kvalitet. Statsrådet tillsätter rådet på framställning av statsrådets kansli för tre år i sänder.~~

~~Genom förordning av statsrådet utfärdas det närmare bestämmelser om rådets uppgifter och om tillsättande av rådet samt föreskrivs det om rådets sammansättning samt om rådets verksamhet och organiseringen av den.~~

26 a §

Handlingar som ska föras in i en regerings arkiv

Statsrådets kansli förvaltar en regerings arkiv. I en regerings arkiv införs sådana handlingar som upprättats eller tagits emot inom ramen för ministrarnas, de för ministrarnas mandatperiod utnämnda statssekreterarnas och ministrarnas specialmedarbetares uppgifter samt sådana handlingar i anslutning till ministerarbetsgrupper och regeringens överläggningar som inte är myndighetshandlingar enligt ~~5 § 2 mom. i~~ lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) eller på vilka den lagen med stöd av samma lag inte tillämpas men som bedöms ha historiskt värde och forskningsvärde.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas vad som i 24 § i den lagen föreskrivs om sekretess för handlingar på handlingar som avses i 5 § 3 mom. 1 punkten i samma lag och som förs in i en regerings arkiv.

Betänkande GrUB 6/2025 rd

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om de handlingar som ska föras in i en regerings arkiv.

26 b §

Tillstånd att forska i handlingar som förts in i en regerings arkiv

Statsrådets kansli kan bevilja tillstånd att för vetenskaplig forskning få sekretessbelagda uppgifter och andra uppgifter ur handlingar som har förts in i en regerings arkiv efter det att republikens president har beviljat avsked åt den regering vars handlingar i arkivet tillståndet gäller. Vid prövningen av tillstånd ska det säkerställas att den vetenskapliga forskningens frihet tryggas.

Ett tillstånd beviljas för viss tid, och det kan förenas med villkor som behövs för att skydda allmänna och enskilda intressen. Statsrådets kansli kan återkalla tillståndet och förbjuda användningen av de uppgifter som lämnats ut, om det finns anledning att anta att uppgifterna används i strid med 1 mom. eller tillståndsvillkoren.

På mottagaren av uppgifterna tillämpas vad som i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande. Mottagaren av uppgifterna får inte använda en uppgift för att skada eller förnedra den som handlingen gäller eller dennes närstående eller för att kränka sådana andra intressen som sekretessen är avsedd att skydda.

Trots det i denna paragraf föreskrivna förfarandet i anslutning till tillstånd för forskning tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på sådana begäranden om att få ta del av handlingar som grundar sig på den lagen och som gäller handlingar som har förts in i en regerings arkiv.

26 c §

Förordnande till uppgifter vid ministerierna

Ett ministerium förordnar för viss tid ~~eller tills vidare~~ någon annan tjänsteman som utnämnts till en gemensam tjänst eller ett ~~gemensamt~~ tjänsteförhållande för viss tid vid ministeriet än en tjänsteman som avses i 26 § 3 punkten i statstjänstemannalagen till en lednings- eller projektuppgift eller någon annan specifik uppgiftshelhet vid ministeriets verksamhetsenhet. En tjänsteman som utnämnts till ett ~~gemensamt~~ tjänsteförhållande för viss tid vid ministeriet kan förordnas till en uppgift endast så länge tjänsteförhållandet varar. En tjänsteman kan inte förordnas till en uppgift där innehållet och den organisatoriska ställningen avsevärt avviker från uppgifterna och den organisatoriska ställningen i tjänstemannens tjänst eller tjänsteförhållande eller, med undantag för ett vikariatsförordnande som behövs på grund av semester eller annan kortvarig frånvaro, till uppgiften som avdelningschef eller till en högre ledningsuppgift. Ministeriet kan av synnerligen vägande skäl förordna en tjänsteman till en uppgift utan tjänstemannens samtycke.

Före förordnandet ska tjänstemännen vid det ministerium som förordnar till uppgiften underrättas om att de kan anmäla sig till uppgiften, om inte något annat följer av grundad anledning. Underrättelsen ska innehålla information om uppgiftens innehåll,

Betänkande GrUB 6/2025 rd

behörighetsvillkoren och de övriga förutsättningarna för en framgångsrik skötsel av uppgiften samt tidsfristen för anmälan.

~~Vid valet av den tjänsteman som förordnas till en uppgift tillämpas de allmänna utnämningsgrunderna enligt 125 § 2 mom. i grundlagen.~~ De allmänna förutsättningarna för förordnande till en uppgift är skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Av en tjänsteman som förordnas till en ledningsuppgift förutsätts i praktiken visad ledarförmåga.

Förordnandet till en uppgift upphör

- 1) när den tid som satts ut vid förordnandet till uppgiften löper ut,
- 2) om tjänstemannen förordnas till en annan uppgift, eller
- 3) genom ett beslut som det ministerium som förordnar till uppgiften kan fatta av grundad anledning.

Med avvikelse från 57 § 3 mom. 3 punkten i statstjänstemannalagen får ett beslut som gäller förordnande till en uppgift enligt 1 mom. överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Utöver vad som föreskrivs i statstjänstemannalagen har en i 2 mom. avsedd tjänsteman vid det ministerium som förordnar till uppgiften besvärsrätt, om han eller hon har anmält sig till uppgiften inom tidsfristen för anmälan. Ett beslut enligt 4 mom. 3 punkten som gäller upphörande av ett förordnande till en uppgift får överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Beslutet ska iakttas även om det överklagas, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. I övrigt tillämpas statstjänstemannalagen på sökande av ändring i förvaltningsdomstol.

Vad som föreskrivs i denna paragraf tillämpas inte på sådana tjänstemän inom utrikesförvaltningen som avses i 3 kap. i lagen om utrikesförvaltningen (204/2000).

Denna lag träder i kraft den 20 .

~~Det råd för bedömning av lagstiftningen som är tillsatt vid ikraftträdandet av denna lag fortsätter till utgången av sin mandatperiod. På det tillämpas denna lag.~~

Betänkande GrUB 6/2025 rd

Helsingfors 18.12.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Mira Nieminen saf
medlem Onni Rostila saf
medlem Henrik Vuornos saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Maaret Castrén saml
ersättare Markku Eestilä saml
ersättare Jani Mäkelä saf
ersättare Hanna Räsänen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Koskentausta
utskottsråd Liisa Vanhala.